Фонетика

Фонетика- тіл білімінің дыбыстық жағын зерттейді
буын
Ашық буын
Тұйық буын
Бітеу буын
Үндестік заңы
Буын үндестігі
Дыбыс үндестігі
Тасымал
Әріп
Орфография
Дыбыс
Екпін
Орфоэпия
Дауысты дыбыс
Дауыссыз дыбыс

Буын-сөз құрамындағы бір немесе бірнеше дыбыстардың тобынан жасалған фонетикалық бөлшек

- Ашық буын -жалғыз дауыстыдан құралған немесе дауыссыздан басталып, дауыстыға аяқталған буын
- **А-ТА, КЕ-МЕ**

- Тұйық буын- дауыстыдан басталып, дауыссызға аяқталған буын
- **ЕЛ, ЕР, АЙ**
- **АЛ-МА**

- Бітеу буын- дауыссыздан басталып, дауыссызға аяқталған буын
- **БАР,ТАЛ, ҚАНТ, БАР-МАҚ,ТАУ**

ДЫБЫС
ДАУЫСТЫ ДЫБЫС - АУА ӨКПЕДЕН КЕДЕРГІСІЗ ШЫҒЫП, ҮННЕН ҒАНА ТҰРАТЫН ДЫБЫСТАР
ДАУЫССЫЗ ДЫБЫС - ӨКПЕДЕН ШЫҚҚАН АУАНЫҢ КЕДЕРГІГЕ ҰШЫРАП ШЫҒУЫНАН ЖАСАЛАДЫ

ДАУЫСТЫ ДЫБЫСТАР
А,О,Ұ,Ы,Ә,Ө,Ү,І,Е,Э,И,У (12)
ТІЛДІҢ ҚАТЫСЫНА ҚАРАЙ
ЖАҚТЫҢ ҚАТЫСЫНА ҚАРАЙ
ЕРІННІҢ ҚАТЫСЫНА ҚАРАЙ
ЖУАН
А О Ұ Ы У
ЖІҢІШКЕ
Ә Ө Ү І Е Э И У
АШЫҚ
А Ә О Ө Е Э
ҚЫСАҢ
Ы І У Ұ Ү И
ЕРІНДІК
О Ө Ұ Ү У
ЕЗУЛІК
А Ә Е Э Ы І И

ДАУЫССЫЗ ДЫБЫСТАР (26)

**П,Ф,К,,Қ,Т,С,Ш,Щ,Х,Ц,Ч,Һ,Б,В,Г,Ғ,Д,Ж,З,Р,Л,
Й,У,М,Н,Ң**

ҚАТАҢ

ДАУЫССЫЗДАР- САЛДАРДАН ЖАСАЛАҒАН ДАУЫССЫЗДАР

**П Ф К Қ Т
С Ш Щ Х
Ц Ч Һ**

ҰЯҢ

ДАУЫССЫЗДАР – ҮН МЕН САЛДАРДАН ЖАСАЛАТЫН, САЛДЫРЫ БАСЫМ ДАУЫССЫЗДАР

**Б В Г Ғ
Д Ж З**

ҮНДІ

ДАУЫССЫЗДАР – ҮН МЕН САЛДЫРДЫҢ ҚАТЫСЫНАН ЖАСАЛАП, БІРАҚ ҮНІ БАСЫМ БОЛАТЫН ДАУЫССЫЗДАР

**Р Л Й У
М Н Ң**

ҮНДЕСТІК ЗАҢЫ

БУЫН ҮНДЕСТІГІ - СӨЗ БЕН ҚОСЫМШАДАҒЫ ДАУЫСТЫЛАРДЫҢ НЕ БІРЫҢҒАЙ ЖУАН, НЕ БІРЫҢҒАЙ ЖІҢІШКЕ БОЛЫП КЕЛУІ

АТА, КЕРЕГЕ, НАМЫС

ДЫБЫС ҮНДЕСТІГІ – СӨЗ БЕН СӨЗДІҢ , СӨЗ БЕН ҚОСЫМШАНЫҢ АРАЛЫҒЫНДАҒЫ ДАУЫССЫЗ ДЫБЫСТАРДЫҢ БІР-БІРІНЕ ӘСЕР ЕТУІ

КӨРІКБАЙ-КӨРІКПАЙ

ЖАНПЕЙІС-ЖАМПЕЙІС

БУЫН ҮНДЕСТІГІ

БУЫН ҮНДЕСТІГІ МЫНА СӨЗДЕРГЕ ТӘН ЕМЕС:

- БАСҚА ТІЛДЕН ЕНГЕН СӨЗДЕРГЕ **КІТАП, КИНО, ЗАҒИП**
- БІРІККЕН СӨЗДЕР МЕН ҚОС СӨЗДЕРГЕ: **АМАН-ЕСЕН, ШЕКАРА, БАСПАСӨЗ**

БУЫН ҮНДЕСТІГІНЕ БАҒЫНБАЙТЫН ҚОСЫМШАЛАР:

- **КӨМЕКТЕС СЕПТІК ЖАЛҒАУЫ: БАЛА+МЕН, ҚОНАҚ+ПЕН**
- **-НІКІ, (-ДІКІ,-ТІКІ): БАЛАНІКІ, ҚОНАҚТІКІ**
- **-ТАЙ, ТАЛ, -ДАР, -ЕКЕ,-ТАР: әкеТАЙ, дінДАР, өсімТАЛ, АҒАеке**
- **БЕЙ,-БИ, КЕР,-ГЕР,-ҚОР, ПАЗ,-ҚОЙ, -КЕШ,-ХАНА, КЕС: БЕЙшара,балГЕР, жемҚОР, әсемПАЗ**
- **-ОВ,-ОВА,-ЕВ,-ЕВА,-ИН,-ИНА: ӘуезОВ**

ДЫБЫС ҮНДЕСТІГІ

ІЛГЕРІНДІ ЫҚПАЛ -КӨРШІ ДЫБЫСТАРДЫҢ АЛДЫҢҒЫСЫНЫҢ СОҢҒЫСЫНА ӘСЕР ЕТУІ.

КӨРІКБАЙ – КӨРІКПАЙ

КЕЙІНДІ ЫҚПАЛ – КЕЙІНГІ ДЫБЫСТЫҢ АЛДЫҢҒЫ ДЫБЫСҚА ӘСЕР ЕТУІ.

ТЕП-ТЕУІП, ЖАНПЕЙІС – ЖАМПЕЙІС, МЫСЫҚ-МЫСЫҒЫ

ТОҒЫСПАЛЫ ЫҚПАЛ – ҚАТАР ТҰРҒАН ЕКІ ДЫБЫСТЫҢ БІР-БІРІНЕ БІРДЕЙ ЫҚПАЛ ЕТУІ.

ДОСЖАН-ДОШШАН, ШАЙТАНКӨЛ-ШАЙТАНГӨЛ, ТАСЖАРҒАН-ТАШШАРҒАН

ЕКПІН –СӨЙЛЕП ТҰРҒАНДА, БІР СӨЗДІҢ БАСҚА СӨЗГЕ БІР ДЫБЫСТЫҢ БАСҚА ДЫБЫСҚА, БІР БУЫННЫҢ БАСҚА БУЫНҒА ҚАРАҒАНДА КҮШТІ, КӨТЕРІҢКІ АЙТЫЛУЫ

СӨЗ ЕКПІНІ – ЕКІ НЕМЕСЕ ОДАН КӨП БУЫНДЫ СӨЗДІҢ ІШІНДЕГІ БІР БУЫННЫҢ КӨТЕРІҢКІ АЙТЫЛУЫ. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ ЕКПІН СӨЗДІҢ СОҢҒЫ БУЫНЫНА ТҮСЕДІ

ҮЗДІК ОҚУШЫЛАРҒА БАҒАЛЫ СЫЙЛЫҚТАР БЕРІЛЕДІ

ОЙ ЕКПІНІ – СӨЙЛЕМ ІШІНДЕГІ ЕРЕКШЕ КӨҢІЛ АУДАРЫЛУҒА ТИІСТІ БОЛҒАН БІР СӨЗДІ ОҚШАУЛАП, БӨЛІП АЙТУ

АТАСЫ БҮГІН **АУЫЛҒА** КЕЛДІ

АТАСЫ АУЫЛҒА **БҮГІН** КЕЛДІ

АУЫЛҒА БҮГІН **АТАСЫ** КЕЛДІ

ТІРКЕС ЕКПІНІ – БІРНЕШЕ СӨЗДІҢ ТІЗБЕКТЕЛІП БІР ҒАНА ЕКПІНГЕ ИЕ БОЛУЫ.

АТА-АНА, СЕН ҒОЙ, ҚЫРЫҚ ШАҚТЫ, ҚҰЛАҚ САЛ

ДЫБЫС ЕКПІНІ - БІР СӨЗДІҢ ІШІНДЕГІ БІР КӨТЕРІП НЕ СОЗЫП АЙТУ ТӘСІЛІ.

ТАМАШАА-А, **ЖАРА**А-А**ЙСЫҢ, ТЫНЫШ ОТЫР**-Р-Р